

Maqaalee Rabbii (Subhaanahu)-Kutaa 3.3

Description

D-Faayda namni Maqaa â€œAr-Rahmaan, Ar-Rahiimâ€œbeeku fi itti amanuun argatu

Kutaa darbe keessatti hiika fi aasaara (buâ€™aa) maqaa kanniin lamaani ilaalle turre. Yaadannoof, Ar-Rahmaan rahmataan kan ibsamu yommuu taâ€™u, Ar-Rahiim immoo umamtootaf rahmata kan godhuudha. Aasaarri (buâ€™aan) rahmata Rabbii uumamtootaf waan gaarii kennuu fi waan badaa isaan irraa deebisuun guyyaa guyyaan ni mulâ€™ata. Qananiin namni argatu hundi buâ€™aa rahmata Rabbii irraayyi. Wanti badaan isarraa deebiâ€™e hundi buâ€™aa rahmata Isaa irraayyi. Kanaafu, namni kana yoo beeke fi itti amanee, faayda baayâ€™ee argata. Isaan keessaa:

1-Rabbiin (Subhaanahu wa taâ€™aalaa) jaallachuun Rabbiin jaallachuun hundee ibaadatii fi miâ€™aa jirenyaaati. Qalbiin jaalala Rabbii of keessaa hin qabne, jirenya keessatti miâ€™aa gammachuun hin dhandhamtu. Akkasumas, ibaadan jaalalaa fi of gadi qabuu irratti kan hundaaâ€™edha. Bakka kunniin lamaan hin jirreetti hojii ibaada (gabbarrii) irraa faaydaa guddaa fi miâ€™aa argachuun ni ulfaata.

Namni yommuu qanani keessaa fi alaa isa marse ilaaluun rahmata Rabbii irraa taâ€™u beekee fi amane, jaallali inni Rabbii oltaâ€™aaf qabu dabalaad adeema. Sababni isas, nafseen namaa tuni kan tola itti oole jaallachu irratti uumamte. Nama tola sitti oolee fi tola sitti hin oolle wal-qixa jaallattaa? Rabbiin guddaan fakkaata hin qabne, tolle fi qananiin Isaa halkanii guyyaa namarratti dhangalaâ€™a. Garuu namni sababa qanani kanaatin Rabbiin kan jaallatu waa lama yoo hojjateedha.

1ffaaâ€“ Qananiwwan kanniiniti xinxalluun rahmata Rabbii irraa akka taâ€™e beeku fi amanuu
2ffaa- Haala duraan keessa turee fi namoota naannawa isaa jiran ilaalu

Qananiin isatti roobuu fi badiin isarraa ittifamu, Rabbii oltaâ€™aa irraa akka taâ€™e yoo beeke fi amane, qalbiin isaa gara jaalala Isaatti maqxi. Qurâ€™aanaa keessatti:â€œQanani (niâ€™ima) irraa wanti isin bira jiru Rabbuma irraayi. Ergasii yeroo miidhaan isin tuqe garuma Isaatti warwaattu.â€œ Suuratu Nahl 16:53

Kana jechuun qananiin keessaa fi alaa kanneen akka fayyaa, beekumsaa, iimaanaa, qabeenyaa, ijoollee fi kkf isin qabdan hundi kan Rabbiin isiniif kenneedha. Dhiveen, hiyyummaa fi rakkoleen biroo yoo isin

tuqan garmalee Isa kadhattu.

Haala duraan keessa turee fi namoota naannawa isaa ilaalun dhugumatti jaalala Rabbiif qabu dabalaaf. Haalli inni duraan keessa turee badaa taâ€™uu dandaâ€™a. Haala badaa kana keessaa Rabbiin rahmata Isaatiin isa baase. Kanaafi, Qurâ€™aana keessatti Bani Israaâ€™il rakkoo keessa turanii fi rakkoo kana keessaa kan isaan baase Rabbii Oltaâ€™e taâ€™uu isaan yaadachisa. Kaayyoona kanaa, akka Isa jaallatani fi Isa qofa gabbaraniifi. Ammas, haala badaa sahaabooni nabiyyii (SAW) keessa turanii fi qananii Rabbiin isaan irratti oole isaan yaadachisa. Ni jedha:

مُؤْمِنًا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُواْ وَأَذْكُرُواْ نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ
فَبَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْرَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِّنْ
ذَكْرِكُمْ مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ عَائِتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهتَدُونَ ﴿١٣﴾

â€œHaada Rabbii hunda taâ€™aa qabadhaa, adda addas hin bahinaa (hin facaâ€™incaa). Yommuu isin diinota walii turtanii qalpii keessan wal simsiisuun qananii Isaatiin obboleeyyan taatan; qarqara boolloo ibidda irra turtanii ishii irraa isin baraare, qananii Rabbii isin irra jiru yaadadhaa. Akka qajeeltaniif Rabbiin akka kanatti keeyyattoota Isaa isiniif addeessa.â€ Suuratu Aali-Imraan 3:103

Haadni Rabbii Qurâ€™aana ykn Islaama. Nabiyyiin ergamuun dura Araboonti diina walii turan. Gareen tokko garee biraaj ajeessa. Awsi fi Kazraj osso wal lolanuu barri dheeraan isaan irra darbe. Yommuu Rabbiin subhaanahu nabiyyii (SAW) ergu, nabiyyitti amanuun gareewwan wal lolaa turan hundi tokko taâ€™an. Jibbii fi diinummaan isaan jidduu haaqamun obboleeyyan walii taâ€™an. Kuni hundi qananii Rabbiin isaan irratti ooledha. Ammas, qarqara boollo ibidda Jahannam irra turan. Osso kufrii irratti duâ€™anii silaa boollo tanatti ni kufuu turan. Garuu Rabbiin rahmata Isaatiin nabiyyii isaaniif erguun boolloo ibiddaa irraa isaan baraare (nagaha baase). Kuni hundi qananii Rabbiin isin irratti oole, kanaafu qananii Isaa yaadadhaa. Qananii Isaa yaadachuuun akka Isa galateefattanii fi Jaallatan isin taasisa. Kanaafi, Qurâ€™aana keessatti bakka biratti akkana jedha:

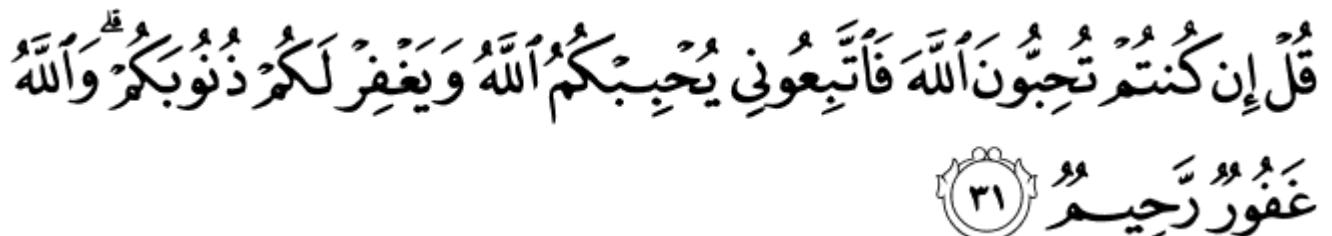
i'¾Ù•ÙŽÙ±Ø°Û;ÙfÙ•Ø±Ù•Ù^Ù“Ø§Ù’ Ø;ÙŽØ§Ù,,ÙŽØ¢Ø;ÙŽ
Ù±Ù,,Ù,,ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù,,ÙŽØ¹ÙŽÙ,,ÙŽÙ‘ÙfÙ•Ù Û; ØªÙ•Ù•Û;Ù,,Ù•ØÙ•
Ù^Ù†i’;

â€œAkka milkoftaniif jecha qananii Rabbii yaadadhaaâ€ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:69

Namni qananii Rabbiin isarratti oo yaadachuun yoo Isa galateefatee (shakkare) warra milkaaâ€™an keessaa taâ€™a. Galatefachuun arrabaan faarsu, qalbii fi qaaman wanta itti ajajaman hojjachu fi

wantoota irraa dhoowwaman dhiisu waan of keessatti qabatuuf. Ammas, qananii Rabbii yaadachun wanta badaa duraan keessa turanitti akka hin deebine nama gargaara. Qananii guddaan namni yaadachu qabu: dukkan badii, kufrii fi wallalummaa keessaa gara ifa iimaana fi beekumsaatti bahuu fi Islaamatti qajeeluudha. Namoota meeqatu dukkan wallalummaa keessa raataâ€™aa jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa rahmata Isaatiin ifa Islaamaa nuuf ibse.

Amma of haa gaafannu, namni qananii kanniin erga yaadate, Rabbiin jaallate haa jennu. Rabbiin jaallachuun isaa maaliin safaramaa? Deebii kanaa Qurâ€™aana keessatti haala kanaan arganna:

Jedhi, â€œ[Dhuguma] Rabbiin kan jaallattan yoo taatan, ana hordofaa. Rabbiin isin jaallataa, badii keessanis isiniif araaramaa. Rabbiinis Araaramaa, Rahmata godhaadha.â€ Suuratu Aali-Imraan 3:31

Arrabaan Rabbin nan jaalladha jedhanii odeessun qofti, warra Rabbiin jaallatan keessa nama hin taasisu. Dubbiin isaa kuni lafarratti gadi buâ€™uun hojni mulâ€™achuu qaba. Safartuun namni tokko Rabbiin jaallachuun itti beekamu: Rabbiif ajajamuu fi nabiyyii Isaa (SAW) hordofuudha. Hasan Al-Basri fi hayyooni biroo akkana jedhan: Namoonni â€œNuti Rabbiin ni jaallannaâ€ jechuun odeessan. Rabbiinis aayata tanaan isaan qore: **â€œJedhi, â€œ[Dhuguma] Rabbiin kan jaallattan yoo taatan, ana hordofaa.**â€ [1]

Namni dhugaan Rabbiin yoo jaallate, faaydan gurguddaan inni argatu keessaa: Rabbiin subhaanahu isaa jaallachu fi badii isaa isaaaf araaramuudha. Namni kanniin lamaan yoo argate, addunyaa fi Aakhiratti wanti garmalee dhiphatuuf hin jiru.

2-Rahmata Rabbii kajeelu fi itti rarraâ€™uuâ€“ sababoota namarraa barbaadamu erga hojjatanii booda rahmata Isaatti qalbiin rarraâ€™uun dhugumatti miâ€™aa jirenyaa akka dhandhaman nama taasisa. Jirenya keessatti wanti guddaan namni dhiphatuuf, â€œGara fuunduraatti maaltu natti umamaa? Rakkoo fi hiyyumman na qunnamuu dandaâ€™uâ€kan jedhuudha. Namoonni baayâ€™een yommuu maallaqa dhaban ykn rakkoo cimaa keessa seenan, rahmata Rabbii yoo hin abdatin, dhiphinni fi sodaan isaan keessa seenan hangana hin jedhamu. Kanaafu, namni Rabbiin rahmanni Isaa balâ€™aa akka taâ€™e yoo beekee fi amane, yeroo hundaa qalbiin isaa rahmata Isaatti rarraati. Garuu kana waliinu, wanta rahmata Isaatti isa geessu ni hojjata. Osoo wanta rahmata Rabbiitti isa geessu hin hojjatin, â€œRahmanni Rabbii balâ€™aadhaâ€ jechuun yoo taaâ€™e, akka nama osoo lafa hin qotinii fi midhaan hin facaasin oomisha eegu taâ€™a. Sababni rahmata Rabbiitti isa geessu jiraachu qabu. Akkuma sababoota kanniin hojjatuun rahmata Isaa kajeeluun jabaata.

Nama badii hojjate yoo taâ€™e, tawbachuun, araarama kadhachuu fi hojji gaggaarii hojjachuun rahmata Isaa kajeela. Nama rakkate yoo taâ€™e, hanga humni isaa dandaâ€™u hojjachuun fi duâ€™aayi gochuun

rahmata Isaa kajeela. Gara fuunduraatti rakkoon na qunnama jedhee yoo sodaate, Rabbiif ajajamu irratti ni jabaata, wanta Inni dhoowwe irraa ni fagaata. Sababni guddaan rakkoon nama qunnamuuf Rabbiif ajajamu diduu fi wanti Inni dhoowwe hojjachu waan taâ€™eef. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَقْوَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Yeroo â€œAkka rahmanni isiniif godhamuuf waan isin dura jiruu fi waan duuba keessan jiru irraa of eeggadhaaâ€¢ jedhaman, [irraa garagalu].â€¢ Suuratu Yaasin 36:45

â€œwaan isin duraa fi duuba keessan jiru irraa of eeggadhaaâ€¢ jedhuuf, wanti namoota dura jiruu fi duuba isaanii jiru maaliidha jennee yoo gaafanne, deebii isaa ibsa mufassiroota irratti hundaaâ€™un haala kanaan kaaâ€™u dandeenya: wanti namoota dura jira: adabbii addunyaa, badii hojjatanii dabarsanii fi adabbii ummata duraanitti buâ€™eedha. â€œwanti duuba namootaa jiruâ€¢ immoo: badii gara fuunduraatti dhufu, adabbii Aakhiratti isaan qunnamu fi kanneen biroo.[\[2\]](#)

Namoonni jirenyaa tana keessatti akka nama doonii yaabbatee dugda isaa gara kallatti doooniin itti deemtu garagalchee fi fuulaa fi ija isaa immoo gara karaa dooniin irra darbiteetti qajeelcheti. Jireenyi akka dooniti. Namoonni jirenyaa tana keessa jiraatan immoo akka nama dooni yaabbateeti. Namni wanta duuba isaatti adeemsifamu hin argu hanga wanti suni gara fuula duraatin itti dhufutti malee. Wanti duuba namootaa jiru gheeybi irraa wanta isaan hin argineedha[\[3\]](#). Adabbiin Aakhiratti isaan qunnamu wanta duuba isaanitiin isaanitti dhufuudha. Wanti hojjatanii dabarsan immoo wanta dura isaanii jiruudha.

Amma gaafin ni kaâ€™a: â€œNamni akkamitti wanta isa dura jiruu fi wanta duuba isaa jiru irraa of eeggachuu dandaâ€™aa?â€¢

Wanti dura isaa jiru badii hojjatee dabarse waan taâ€™eef badii hojjateef adabbiin isatti buâ€™uu waan dandaâ€™uuf karaan adabbii kanarraa of eegu: badii irraa buqqaâ€™uun gara Rabbii deebiâ€™u (tawbachuu), araarama kadhachuu fi hojii gaggaarii hojjachuudha. Tawbachuun, araarama kadhachuu fi hojii gaggaarii hojjachuun badii ykn dilii darbe waan haaquf adabbiin gara fuunduraatti akka namatti hin buune taasisa.

Wanti duuba isaa jiru immoo adabbii gara fuunduraatti addunyaa tanaa fi Aakhiratti isa qunnamu waan taâ€™eef, karaan adabbii kana irraa of eegan: iimaana fi hojii gaggaarii irraa wanta Rabbii dirqama namarratti godhee hojjachuun fi wanta Inni dhoowwe hunda irraa fagaachuni[\[4\]](#).

Namni wanta duraa fi duuba isaa jiru irraa dhugaan amanuun (iimaanan), tawbachuun, araarama kadhachuu, hojii gaggaarii hojjachuun fi hojii badaa irraa fagaachuun yoo of eege, rahmata Rabbii argata. Rahmata Rabbii yoo argate immoo wantoonni gaariin isaaf dhufu, wantoonni badaa fi adabbiin adda addaa isarrea deebiâ€™u.

Guduunfaa

â˜~Dhugumatti namni qananii inni qabu hundi rahmata Rabbii irraa akka taâ€™e yoo beekee fi amane, Rabbii kanaan isa qananiise ni jaallata. Namni Rabbii oltaâ€™aa yoo jaallate immoo Isa qofa gabbara,

hojii isaaf qulqulleessa, wanta badaa irraa ni fagaata. Dhugaadhaan kana yoo hojjate immoo wanta jibbamu irraa nagaha bahuu fi wanta jaallatamu argachuun milkaa™a.

â~Namni rahmanni Rabbii balâ€™aa wanta hundaa haguugu taâ€™uu yoo beeke fi amane, rahmata Isaani kajeela, abdii irraa hin kutu. Garuu kana waliinu sababoota rahmata Isaatti nama geessan ni hojjata.

â˜>Qabeenya fi wanti biroo namni qabu waan badaniif, qabeenya fi namootatti osoo hin taâ€™in rahmata Rabbitti rarraâ€™uun ykn kajeelun bilisummaa argachuudha. Qabeenyi abdatan guyyaa tokko osoo hin beekin barbadaâ€™a. Namoonnis wanta Rabbiin fedhe malee homaa namaaf gochuu hin dandaâ€™an. Kuni hundi abdi namatti dukkaneessa. Rahmanni Rabbii yeroo hundaa turaa fi balâ€™aa waan taâ€™eef rahmata Isaa kajeelun dhugumatti abdii ifaa qabaachudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

i`¾Ù`ÙŽØ±ÙŽØÛ;ÙÙŽØªÙ•Ø±ÙŽØ·Ù•Ù‘ÙfÙŽ Ø®ÙŽÙŠÛ;Ø±ÙŽÙÙ•ÙÙŽÙ‘Ø§ÙŠÙŽØ¬Û;ÙÙŽØ¹Ù•Ù^Ù†ÙŽ i`;

â€œRahmata Gooftaa keetitu waan isaan walitti qaban irra caala.â€ Suuratu Az-Zukhruuf 43:32
Kana jechuun qabeenyaa fi faayda addunyaa harka isaanii jiru irra rahmanni Rabbiin uumamtoota Isaatiif godhutu isaaniif caala.^[5]

â˜» Rahmata Isaatiin waan gaarii argatan, rahmata Isaatiin wanti badaan namarraa deebiâ€™a. Qabeenyi yeroo hundaa wanta namni barbaadu hunda namaaf kennuu fi wanta badaa namarraa deebisuu dandaâ€™aa? Kanaafu, namni yoo maal hojjate rahmata balâ€™aa kana argata ree? Kutaa itti aanu keessatti ni ilaalla.

Kitaabban wabii

Walillahi asmaa'ul Husnaa fad'uuhu biha“ AbdulAziz bin Naasir Jali

[1] Tafsiiru ibn Kasiir 2/336

^[2] Zaadul Masiir-fuula 1174, Ibn al-Jawzi,

[3] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabbur⁶/131, Abdurahmaan Habanka

[4] Madda olii-fuula 132

[5] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/572, Daaru Ibn Al-Jawzi

Date Created

August 31, 2019

Author

admin